

Ijtimoiy-tarixiy, ilmiy va ommabop jurnal

SOHIBQIRON YULDUZI

СОХИБҚИРОН ЮЛДУЗИ
OWNER STAR

№1 (58) 2025 йил

SOHIBQIRON YULDUZI

Ijtimoiy-tarixiy, ilmiy va ommabop jurnal

СОХИБКИРОН ЮЛДУЗИ

Общественно-исторический, научно-популярный
журнал

OWNER STAR

Socio-historical, scientific and popular magazine

Qarshi-2024

Bosh muharrir:

Ochil Bo'riyev

Nashr uchun mas'ullar:

Ravshan To'xtamishev, Ilhom Tog'ayev

akademik Akmal Saidov
akademik Anatoliy Sagdullayev
akademik Dilorom Yusupova
Sirojiddin Sayyid
prof. Abdurahim Erkayev
prof. Qahramon Rajabov
prof. Yulduz Ergasheva
prof. Bahodir Eshov
filol.f.d. Nafas Shodmonov
To'lqin Hayit
t.f.d. G.Mo'minova
prof. Shokir G'afforov
filol.f.d. Xo'jamurod Jabborov
filol.f.d. Damin To'rayev
t.f.d. Akram Hasanov
prof. Kamoliddin G'aniyev
t.f.n.dots. Matluba To'rayeva
t.f.d.Faxriddin Rahmonov
t.f.f.d. Saodat Murtazova
t.f.f.d. Ra'no To'xtayeva
t.f.f.d. Feruz Narmanov
p.f.n.d. Mahbuba Ismoilova
t.f.f.d dots. Shuxrat Turayev
t.f.f.d.Sarvinoz Omonova
t.f.f.d. Nargiza Samadova
t.f.f.d.Oksana Rakmonkulova
t.f.f.d Sohiba Sulaymonova
t.f.f.d.Jamshid Kucharov
t.f.f.d. Mamlakat Qodirova

Manzilimiz:

Qarshi shahri, Mustaqillik shoh ko'chasi, 2-uy. Telefon: 91.466-80-32

Elektron manzilimiz: sohibqiron-jurnali@mail.ru

	SOHIBQIRON YULDUZI СОХИБКИРОН ЮЛДУЗИ OWNER STAR
Ijtimoiy-tarixiy, tarixiy va ommabop jurnal 2010 yildan boshlab chiqarilmoqda	2025/ 1 (58) - SON
Muassis: SOHIBQIRON SHULASI M.CH.J. Manzil: 180100, Qarshi shahri, Mustaqillik shoh ko'chasi, 2-uy. Telefon: 91.466-80-32 Sayt: www.sohibqiron-yulduzi.uz E-mail: sohibqiron-jurnali@mail.ru Qashqadaryo viloyat matbuot va axborot boshqarmasida 2012 yil 12 martda 14-076 raqami bilan ro'yxatga olingan. Jurnal yilda 4 marotaba chop etiladi. Jurnaldan ko'chirma olinganda manba qayd etilishi shart. Nashr indeksi — 4074 ISSN 2181-2845 7-sonli nashr. Terishga topshirilgan sana 20.01.2025 y. Nashrga berilgan sana 28.03.2025 y. Chop etilgan sana 28.03.2025 y.	MUNDARIJA TADQIQOT Bo'riyev O. Qashqadaryo vohasi o'zbeklarining qo'noq bilan bog'liq udumlari.....7 Axmedova M. Mustaqillik yillarida Qashqadaryoda hunarmandchilik.....12 Ergashev J. Turk xoqonligining Buyuk ipak yo'li tizimidagi ahamiyati xususida.....15 Muminova G., Eshimov Sh., Mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasi xo'jalik sudlari tarixi.....23 G'afforov Ya., Bag'rikenglik — eng oliy insoniy qadriyat.....27 Jo'rayev A., Abdumalik to'ra qo'zg'oloni.....33 Mo'minova M., Jadidchilik harakati va Turkiston-Usmonli davlati aloqalari.....40 Matyakubov X., Urug'chilik tuzumi tarixini o'rganish natijalari tahlili: Xorazm vohasi misolida.....45 Meliqulov B., Samarqand viloyatida faoliyat ko'rsatuvchi milliy madaniy markazlar.....49 Namozova S., “Go'ro'g'li” dostonining etnografik xususiyatlari haqida ba'zi mulohazalar.....55 Norbutayev P., “Alpomish” dostoni etnografik manba sifatida.. 61 Tasheva Sh., Ziyoli kadrlarni tayyorlash jarayonlarining huquqiy asoslari.....69 To'rayev A., Buxoro hunarmandlarning ijtimoiy hayoti va urf-odatlar.....73 Qurbonov X., “Qurolsiz askarlar” kimlar va ular haqida O'zbekiston tarixshunosligi.....79 Muminova G., Toshtemirov D., Turkistonda vabo epidemiyasiga qarshi kurash tarixidan.....88 Kurbanova D., Istoriya uchastiya uzbekskix jenshin v politicheskoy jizni obshestva.....96 Kodirova M., Nurullayev O'ktam Xayitovich faoliyatiga nazar.....102 Parmonov X., Mahalla va yoshlar tashkilotlarining ijtimoiy himoyadagi roli.....105

БУХОРО ХУНАРМАНДЛАРНИНГ ИЖТИМОЙ ҲАЁТИ ВА УРФ-ОДАТЛАРИ

Анвар ТЎРАЕВ,

Бухоро давлат университети

a.i.turaev@buxdu.uz

Таянч сўзлар: Бухоро хунармандрлари, жун тўқималар, гиламдўзлик, арқондўзлик, деҳқончилик, “бел боғлаш”, “гулт сурх”, “арвоҳи пир”, оқсоқол, Моҳи-хоса, халфа, шогирд, қудуксозлик, ўймакорлик, совунгарлик, сартарошлик.

Ключевые слова: Бухарские ремесленники, шерстяные ткани, ковроткачество, веревочное производство, земледелие, “поясание”, “гули сурх”, “дух наставника”, старости, Моҳи-хосса, халфа, ученик, колодезное дело, резьба по дереву, мыловарение, парикмахерское дело.

Key words: Bukhara craftsmen, woolen textiles, carpet weaving, rope making, “is”, agriculture, “belt-tying”, “gul surkh”, “spirit of the mentor”, elder, Mohi-Hosa, khalifa, apprentice, well-making, wood carving, soap making, barbering.

Резюме: Ушбу мақолада Бухоро воҳасидаги анъанавий хунармандчилик машғулотларини ривожланиб бориш тарихи, улар томонидан ўтказилиб келинган урф-одат ва маросимлар ҳақида ёритилиб ўтилган. Хунармандрлар ҳар куни эрталаб иш бошлашларидан олдин, ўз пирларидан мадад сўраб, фотиҳа ўқиган. Шунингдек, мақолада шогирд уста хунармандрлардан қўл олиб, хунарни мукамал равишда ўзлаштириб олганидан сўнг, шогирдни уста бўлганлиги муносабати билан “бел боғлаш” маросимини кенг жамоа билан ўтказиш одатлари ҳам баён қилинган. Хунармандчиликнинг ижтимоий фаолияти яъни дўконларни тозалаш, ўчоқ ва ёғочларни қайта созлаш билан боғлиқ удумлар келтириб ўтилган.

Резюме: Резюме: В данной статье подробно освещена история развития традиционных ремесел в Бухарском оазисе, а также обычаи и обряды, соблюдаемые ремесленниками. Перед началом работы ремесленники ежедневно читали молитвы и искали благословения у своих духовных наставников. Кроме того, в статье описан обряд “поясания”, проводимый в широком кругу после того, как ученик полностью осваивал ремесло под руководством мастера. Также упоминаются социальные аспекты ремесленной деятельности, такие как уборка мастерских, восстановление очагов и деревообработки.

Summary: This article provides a detailed account of the history of traditional craftsmanship in the Bukhara oasis, as well as the customs and rituals observed by craftsmen. Before starting their daily work, craftsmen would recite prayers and seek blessings from their spiritual mentors. Additionally, the article describes the “belt-tying” ceremony, a tradition held in a large gathering to celebrate when an apprentice had fully mastered the craft under the guidance of a master. The article also mentions the social aspects of craftsmanship, such as cleaning workshops, restoring hearths, and working with wood.

Кўп асрлик ривожланиш йўлини ўзбек халкининг турли-туман ҳунаrlари ўзига хос қадимий анъаналарга эга бўлиб, Ўрта Осиёнинг иқтисодий, сиёсий ҳамда маданий ҳаётида салмоқли ўрин эгаллаган Бухоро ҳунармандлари аجدоддан-авлодга, устоздан-шогирдга мерос тарзида ўтиб, XIX аср охири - XX аср бошларида қадар ҳам мавжуд эди.

Тўпланган этнографик манбаларга асосланиб, воҳада XX аср бошларига қадар 40 га яқин хонаки касб ҳунарлар мавжуд эканлигини қайд этиш мумкин[11,28]. Булар асосан, жун тўқималар, гиламдўзлик, арқондўзлик, ип-газлама, тўқимачилик, каштадўзлик, дўппидўзлик, ковушдўзлик, тикувчилик, темирчилик, чўянчилик, мисгарлик, қулфсозлик, тунукасозлик, ёғочсозлик, ёғоч ўймакорлик, араवासозлик, қамишсозлик, косибчилик, нонвой-ошпазлик, қудуксозлик, ўймакорлик, совунгарлик, сартарошлик, овчилик ва бошқа ҳунарлар бўлиб, улар маҳаллий аҳолининг амалий ва ҳаётий машғулотига айланган. Бу ҳунарлар қаторида ип-газлама, жун тўқималар, темирчилик, сартарошлик билан машғул бўлган тўқимачи, шунингдек, каштадўзларнинг пирлари эсга олиниб, уларни ғазабга келтирмаслик учун асбоб-ускуналарни ҳамда дўконларни озода сақлаганлар. Тўқимачи ва чеварлар иш фаолиятида доимо таҳоратли бўлиб, озода юриш шарт бўлган. Улар ҳар куни эрталаб иш бошланишидан олдин, ўз пирларидан мадад сўраб, фотиҳа ўқиган. Тўқимачилар дўкон ёки ўрмак дастгоҳида ипни тизиб, чиққандан сўнг уни тўқиш олдидан товук сўйиб, қон чиқарган, яъни, пиримиз руҳлари шод бўлсин, тўқиш жараёнида иплар тугун бўлиб қолмасин, деган истакни билдирган[12,131].

Шунингдек, чевар ҳамда кашта тикувчи чеварлар каштадўзлик санъатини тажрибали чизмакашдан ўрганишиб, улардан қўл олган. Ҳозир ҳам қўл олиш каштачиликни ўзига хос анъанаси бўлиб, ҳозирга қадар ҳам қишлоқ чеварлари орасида сақланиб келинмоқда[5]. Чевар дастлаб, “ис” чиқарган, бунинг учун нон шаклида икки-уч дона хамир тайёрланган ва у ёққа ташлаб олиниб, уни қатлама патир қилиниб, дастурхонга ўраб қўйишган. Шу билан бирга унга чизмакаш учун тикилган янги кўйлак ёки чопонлик либослари ҳам солиниб, ўз устози чизмакаш хузурига борган. Чизмакаш чеварни илиқ кутиб олиб, уй ичига таклиф этган. У яна бир-икки каштадўзни ҳам дастурхон атрофига таклиф қилиб, чеварга оқ йўл тилаб, Қуръондан фотиҳа ўқиб, пирлари қўллаши учун улардан мадад сўрашган. Бу жараёндан кейин чизмакаш дастурхонни очиб қатлама ва патирни синдиришган ҳамда биргаликда истеъмол қилган. Чевар дастурхондаги либосни чизмакаш уста олдига қўйиб, яна бир бор юзларига қўл суртишган[13,131]. Шу билан қўл олиш маросимини тугатишган.

Йирик кашта тикувчи чеварлар ҳам ҳар йили ёки икки йилда бир марта “ис” чиқариб, чизмакаш ёки мулладан қўл олиш одати ҳам ҳали бугунги кунгача давом этиб келмоқда. Деҳқончилик маросимларида “бова” (бобо) асосий салмоқли ўринга эга бўлган бўлса, ҳунармандчилик ва ҳунармандлар орасида ҳам барча муаммоларни бартараф қилиб, йўл-йўриқлар кўрсатиб борган. Агар устахона ифлос, асбоблар тартибсиз, сочилиб ётган бўлса, уста халифа ёки шогирднинг уст-бошлари ифлос бўлса, шунингдек харидор билан

қиладиган муомаласи қўпол бўлса, уларга қаттиқ танбех бериб, бундан кейин бу каби ҳолатларни такрорламасликка чақирган[8,125]. Воҳада бова, айрим минтақаларда бобо (Бухоро шахри) деб юритилган.

Бобо уюшма аъзоларининг барча маъракаларига бошчилик қилиб, уни ўтказиш тартибини қаттиқ назорат остига олиб турган. Шогирд тарбияланиб, усталик даражасига етганлиги учун ўтказиладиган “бел боғлаш” маросимида бобо раҳбар бўлган. Турли маъракаларни ўтказишдан ташқари ҳунармандлар ҳар йили “Тули сурх” (Қизил гул) байрами вақтида бобо бошчилигида Ҳазрат Баҳоуддин Нақшбанд қабрлари олдида “арвоҳи пир” маросимини ўтказишган. Бир ой давом этган бу байрамни бир ҳафтаси тўлиқ ҳунармандларга берилган бўлиб, улар шу даврда умуман ишламаган. Ҳунармандлар ушбу бир ой ичида ўз ҳунарлари “пир” нинг руҳини шод қилиш учун бобо бошчилигида турли маросимлар ўтказган[2,322]. Бундан ташқари, уста бирон бир гуноҳ иш қилса (асбоб дастгоҳларни тепса, жаҳли билан бу ускуналарни синдирса ёки бировни ҳақоратласа) бобо бундай устани ишдан четлаштириш, дўконни ёптиришга ҳақли бўлган. Гуноҳидан фориғ бўлиш учун уста уюшма аъзоларини тўплаб, ўз ҳисобидан “арвоҳи пир” маросимини ўтказиб берган. Бу маросимда бобо бошчилигидаги усталар унга насиҳатлар қилиб, тавбасига таянтирган.

Ҳунармандчиликка оид урф-одат ва маросимларни ўтказиш ҳамда бошида бўлиб тургани боис пул, нон, ширинлик, арзон чопон ёки мато усталар томонидан берилган. Бобо ҳунармандлар орасида обрў ва нуфузга эга бўлган. У ўз соҳасини кунт билан эгаллаган киши бўлганлиги учун ундан ўрнак олган. *Иккинчидан*, моддий жихатдан қийналган ҳунарманд фақат шу кишидан ёрдам олиб турган. *Учинчидан*, ҳунармандлар моли бозордан қайтса, шу кишига сотган. Бобонинг бўш вақти кўп бўлганлиги учун секин-аста харидорларга сотган. Бу уста ҳунармандларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш демакдир. Ҳунармандларни қўллаб-қувватлаш касб-ҳунарларни ўргатишда оқсоқолларни ўрнини ҳам алоҳида айтиб ўтиш жоиз. Оқсоқол – ҳунарманднинг тоифасига оид мустақил усталардан бўлиб кундалик фаолиятида ўз соҳасидаги ҳунармандчилик маҳсулотларини етиштирган. Оқсоқол бободан кейинги ўринда турувчи уюшма раҳбари бўлиб, у бажарадиган вазифалар “бобо” никига қараганда кенг қамровли эди. Чунки, оқсоқол бошқа усталарга нисбатан тажрибали, ёш жихатдан улуғ киши бўлган. У касбдошлари орасида обрўли шахс ҳисобланган. Оқсоқол барча ижтимоий ишларга раҳбарлик қилиб келган. Бобо каби ҳунармандчилик рисоаларининг билимдони сифатида вақти-вақти билан ҳунармандлар ишларини зимдан кузатиб турган. Ҳунармандчиликнинг ижтимоий фаолияти ҳунарчилик ёки бўлмаса бошқа соҳаларда ариқ ва ҳовузларни қазиш, дўкон, уй, ўчоқ, дор ва ёғочларни қайта созлаш учун барча ҳунармандларни тўплаб уюштириб борган.

Ҳунармандчилик маросимларини ташкил этиш ва уларни нишонлашда бош-қош бўлган, у уста, халфа, шогирд ўртасидаги муносабатларни улар орасида пайдо бўладиган низоли масалаларни ҳал қилган. Ҳунарманд уста ўз

касб-хунарини ўз қўл остидаги халфа ва шогирдга ўргатишга масъул бўлиб, бу ҳақида шогирднинг ота-онаси билан келишилган. Уста ўз ҳисобидан халфа, шогирдни кийинтирган, едирган ва хунарни яхши ўргана бошлагандан сўнг оз-оз миқдорда иш ҳақи бера бошлайди. Уста шогирдни мустақил ишлай олишини ўзи ҳал қилган. Агар шогирд укувли, чаққон, ҳалол-покиза меҳнат қилиб келаётган бўлса, усталар уни қўлдан чиқармасликка ҳаракат қилиб келишган. Тайёр маҳсулотнинг устанинг ўзи сотган ҳамда хомашё, асбоб-ускуналарни ўзи сотиб олган. Маҳсулот ишлаб чиқаришдан келадиган фойда ва зарарга устанинг ўзи жавобгар бўлган[7]. Хунаrmандлар ичида халфа шогирдлик даражасидан юқори поғонага кўтарилган хунаrmанд бўлиб, у ўз устози ёки бошқа усталарга ёлланиб, меҳнат қилган.

Шогирд бирон бир хунар соҳиби бўлиш учун шу хунар соҳасида фаолият кўрсатаётган хунаrmандга шогирд тушган шахс ҳисобланган[1,12]. Ота-она ўз фарзандини маълум бир касб устаси бўлган хунаrmанд ҳузурига олиб келган. Бунда шогирднинг ота-онаси устозга атаб, нон, ширинлик, ис, чопон ёки мато қўйилган дастурхон тузатиб, боласи билан бирга уста ҳузурига келган. Уста шогирд ва ота-онасини ҳурмат, эҳтиром билан кутиб, дастурхонни уста дўконида ёзган, ундаги таомларни биргаликда тановул қилишган ва шу орада болани шогирдликка олиш келишилгандан сўнг, ота “Эти сизники, суяги бизники” деб фотиҳа ўқиб, боласини қолдириб кетган.

Ҳозирда бу урф-одатлар бир мунча ўзгарган бўлиб, масалан, устага дастурхон тузаш, унинг ичига турли хил ширинликлар, матолар чопон қўйиш одати йўқолиб бораётганини 30 йилдан буён Қорақўл туманида сартарошлик билан шуғулланиб келаётган Аvezов Бобур бобо ҳам буни тасдиқлади. Шогирдликка олиб келиш учун ҳозирда ота-она биттаси ёки шогирднинг ўзи уста ҳузурига келиб, хунаrmандчиликни сир-асрорларини ўрганишни айтган[6].

Шогирдга уста биринчи йилларда ҳеч қандай ҳақ тўламаган, лекин уни кийим-кечак, озиқ-овқат билан таъминлаган. Шогирд бу даврда устанинг уй-рўзғор ишларини бажариб ҳам турган. У бўш вақтларида дўконга кириб уста халфанинг бажараётган ишларини кузатиб бориб, аста-секин хунар сирларидан воқиф бўлиб борган.

Зардўзлик, заргарлик, кандакорлик, каштадўзлик, дўппидўзлик каби хунарларни ўргатишга 10-15 ёшгача бўлган ўсмирлар шогирдликка олинган. Кулолчилик, чархгарлик, чўянгарлик, темирчилик, қурувчилик каби оғир меҳнатга асосланган хунарларда шогирдликка 15 ёшдан катта ўспиринларни қабул қилиб келинган[9,127].

Бухоро воҳаси хунаrmандлари ўз хунаrmандларини иложи борича ўз фарзандларига ўргатишга ҳаракат қилганлар. Мисол учун, заргарлик, зардўзлик, каштадўзлик, дўппи ва чопондўзлик каби хунарлар ёпиқ саналиб, усталар ўз хунарини сир-асрорларини бегона кишига ўргатмаганлар. Чунки, ўз ота мерос касбни ишончли қўлларга топшириш ва фарзандлари “нони” га бегоналарнинг шерик бўлишини исташмаган. Агар устанинг ўз фарзанди бўлмаса, у шогирдликка энг яқин қариндоши бегона кишининг фарзандлари-

ни қабул қилган. Шогирд ўз касбини сир-асрорларидан воқиф бўлса ҳамда ўзининг етук уста бўлганлигини исботлаш учун ўз касбига оид бирор бир буюм тайёрлаб, уни оқсоқол ва устага кўрсатган. Агар бу буюм уларга маъкул бўлса, “бел боғлаш” маросимига тайёргарлик кўра бошлаган шогирд. Шогирд “бел боғлаш” маросимини ўтказишда ўз меҳнат фаолияти давомида топган маблағини сарфлаган. Бу ҳолат кулолчиликда бошқача бўлиб, уста шогирдига мустақил битта хумдон пиширишга рухсат берган ва ундан келган даромад шогирдни ҳисобланиб, маросимга сарфланган.

Бу маросимни ўтказиш учун шогирд оқсоқол ҳузурига маслаҳат олгани борган. Оқсоқол шогирднинг моддий аҳволига қараб, маросимни қандай ташкил қилиш, кимларни таклиф этиш ва дастурхонни қандай безаш ҳақида маслаҳатлар берган. Шундан сўнг, шогирд ўз устасига сарпо, бобо ва оқсоқолга чопон, қишлоқ имомига дастурхон тузиб, ўз уйига чақирган. Белгиланган кунда барча таклиф қилиниб, шогирдни уйда тўпланишган. Қишлоқ имоми фотиҳа ўқиб маросимни бошлаб берган. Уста шогирдини давра ўртасига турғизиб қўйиб, шогирдини белидаги белбоғини сиқиб боғлаб қўйган. Шогирд ўз навбатида устага олган сарполарини тақдим қилиб, бобо эса шогирдга ҳунарнинг қонун қоидалари ҳақида ваъз ўқиган. Ҳунардаги барча талабларга қатъий бўйсуннишни таъкидлаган. Шогирд барча талаб ва қоидаларни бажаришга сўз бериб, бобо елкасига чопон ёпган. Шу билан маросимнинг асосий қисми тугаб, даврага дастурхон ёзилиб, унга нон, ширинликлар, палов ва чой тортилган. Дастурхондаги таомлар истеъмол қилиниб бўлингандан сўнг маҳалла имоми Қуръон сураларини ўқиб, дастурхонга фотиҳа берган. Шу орқали “бел боғлаш” маросими ҳам тугаган. Бу маросимдан сўнг, уста номини олган шогирд мустақил ишлай бошлаган. XX аср бошида, “бел боғлаш” маросими ўз аҳамиятини йўқотиб бориб, тантанали суръатда ўтказилмаган, тор доирада бўлиб ўтган.

Бухоро ҳунармандлари маросимлардан ташқари сайллар ҳам ўтказиб турган. Шундай маросимлардан Бухоро амирининг шаҳардан ташқаридаги Ситораи Моҳи-хоссада ҳар йили бозор сайили бўлиб, унда халқ амалий санъати турларидан кулолчилик, мисгарлик, кандакорлик, пичокчилик, дўппидўзлик ва бошқа ҳунармандлар қаторида заргарлар ҳам ўз буюмларини бутун халқ оммасига кўрсатган. Бу кўргазма Моҳи-хоссада икки ҳафтагача давом этган. Бу сайил ҳар йили халқнинг анъанавий байрами ҳисобланиб, раҳбарият томонидан қонунийлаштирилган. Нарсаларни сотишга қулай бўлиши учун вақтинчалик расталар қурилиб буларнинг ҳаммасини уюштиришга усталарнинг оқсоқоли раҳбарлик қилиб келган[3,321]. Бундай сайилларнинг бўлиб туриши халқ оммавий санъатнинг ривожланишига катта ҳисса қўшган. Амирлик даврида ҳамма ҳунарлар каби зардўзлик муқаддас ҳисобланиб келинган. Чунки, ҳар бир ҳунарга, касбга бўлган ҳурмат шунчалик бўлганки, усталар ҳар бир қилган ишларини дил виждони билан бажаришган. Усталарнинг айтишича, энг биринчи уста зардўз энг биринчи устоз Ғойибона ҳомий ҳамда пир Ҳазрат Юсуф бўлган[10,83]. Шу ҳақида кўпгина рисолача бўлиб, уни ўрганиш қонун-қоидалари зардўзлик касбининг ҳомийси “арвоҳи

пир” га сиғиниш узоқ вақтгача давом этиб келганини таъкидлайди. “Тули сурх” айёмида, яъни, илк баҳор кунларида зардўзлар Бухоро яқинидаги Баҳоуддин қишлоғига келиб, қўй сўйиб, худойи қилишган. Пирзодалар арвоҳига бағишлаб, ҳафтанинг пайшанба, якшанба кунлари барча зардўзлар тўпланишган. Қироатхонлик дастурхон устида бўлиб ўтган суҳбатда рисо-лачи зардўзликни келиб чиқиш қонун-қоидалари ва унга ўқиладиган дуолар-нинг мазмун-моҳиятини тушунтириб беришган. Рисолачига қироатидан сўнг кишилар совғалар беришиб, уйларига кузатиб қўйишган. Бу эса уларни зардўзлик касбига бўлган ҳурматини янада оширишга туртки бўлган[4,116].

Хуллас, ҳунармандчиликка оид урф-одат ва маросимлар узоқ даврлар давомида шаклланиб, сайқаллашиб аجدодлардан авлодларга мерос сифатида қолиб, бугунги ҳунармандчиликни ривожлантиришда асосий омил ва туртки бўлиб келмоқда.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР РЎЙХАТИ:

1. Абдуллаев Т. XIX-XX асрда ўзбек кандакорлиги. -Т.: Фан. 1974. – 212 б.
2. Булатов С. Ўзбек халқ амалий безак санъати. -Т.: Меҳнат, 1991. – 523 б.
3. Шу асар.
4. Гончарова П.А. Золотошей пол искусство Бухаре. -Т. 1986, –С. 221.
5. Дала ёзувлари. Бухоро шаҳар Эски шаҳар. 2023 йил.
6. Дала ёзувлари. Қоракўл туман Жигачи қишлоқ. 2023 йил.
7. Дала ёзувлари. Пешку туман Хўжайли шаҳар. 2023 йил.
8. Қиличев Р.Э. XIX асрнинг иккинчи ярми XX аср бошларида Бухоро шаҳрида ҳунармандчилик. тарих фан. номз. дисс. Бухоро, 1997. – 164 б.
9. Шу асар, 1997. –Б. 164.
10. Пешерева Е.М. Бухарский золотошей. -Сборник музей антропологии и этнографии. -М.: 1995. –С. 196.
11. Ўроқов М.Б. Зарафшон воҳаси қишлоқ аҳолисининг хонаки тўқимачилик ва чеварчилик ҳунари. Тарих фан. номз. дисс. -Т.: 1993. –158 б.
12. Шу асар
13. Шу асар